

Musikskolen

Lars-Ole Vestergaard f. 1957 er musikskoleleder på Aarhus Musikskole. Han er uddannet på AM-uddannelsen på Det Jyske Musikkonservatorium sidst i 70'erne og har siden været tilknyttet musikskoleverdenen. Først som lærer og fra 1985 som musikskoleleder, først i Ringkøbing og siden 1996 i Aarhus. Han har som musikskoleleder været med til at iværksætte mange små og store projekter i samarbejde med byens folkeskoler til glæde både for børn, forældre, folke- og musikskole. Fælles for projekterne er, at børnene og musikken er i centrum. I artiklen nævnes nogle af projekterne, og flere andre kan findes på musikskolens hjemmeside. Som en solstrålehistorie kan nævnes, at musikskolens projekt med Sangskatteboksen på YouTube har over 70 mio. klik og ses af børn og voksne over hele verden.

og folkeskolen beriger hinanden – og forandrer verden

Du har været musikskoleleder i over 30 år. Hvordan har din musikalske opvækst været?

Jeg har allerede tidligt i min opvækst beskæftiget mig med musik. Da jeg som lille dreng gik glad rundt i haven med en tromme på maven og sang, blev jeg 'opdaget' af vores nabo, Jens Brøndum, der var dirigent for Prinsens Livregiments Musikkorps i Viborg. Han sagde til mine forældre, at der var masser af musik i mig, og at de skulle få mig til at gå til musikundervisning. Mine forældre havde egentlig ikke tænkt over, at jeg skulle gå til musik; men de sendte mig alligevel ned til fru Ørum, som havde en kælder, hvor hun underviste håbefulde børn i musik. Jeg startede som seksårig, og set i bakspejlet har den undervisning været med til at forme mig efterfølgende. Fru Ørum var meget klassisk, men havde en åbenhed for becifring, og jeg kan se fra mine bøger dengang, at jeg, allerede inden jeg startede i skole, begyndte at få det teoretiske aspekt koblet på den praktiske del af musikken. Da jeg var 8 år, startede jeg som FDF'er og kom hurtigt med i deres orkester. Her havde vi John Leth som orkesterleder, og han brændte virkelig for at arbejde med børn og unge mennesker. Jeg er meget taknemmelig for, at jeg tidligt kom til musikundervisning hos fru Ørum og samtidig startede i FDF. Derfra fortsatte jeg med musikken og spillede blandt andet i flere forskellige bands op gennem min ungdom, både jazz, pop og andre genrer. Jeg var den eneste, der havde kørekort i mine bands, så når vi skulle ud at spille til bal, lånte vi malerens folkevognsrugbrød, hvor vi skiftede malerspande og pensler ud med vores instrumenter.

Hvordan oplevede du skolens musikundervisning?

Jeg var jo så heldig at have meget musik uden for skolen, og jeg kan huske, at mange kun havde latter

tilovers for musikundervisningen i folkeskolen. Jeg kan dog huske, at jeg spillede blokfløjte i skolen og var med i blokfløjteorkesteret. Jeg var også så heldig at få roller i de forskellige skolekomedier. Der var ikke et blomstrende musikliv på min skole, men der var lidt, og det, der var, havde en stor betydning for mig.

Det musikalske miljø samlet omkring AM-uddannelsen

Hvordan valgte du din uddannelsesretning?

Det var lidt tilfældigt, da der ikke dengang var en ret god studievejledning, og jeg heller ikke rigtigt kendte nogen, som havde uddannet sig inden for musik. Jeg havde dog en veninde, som havde undersøgt, hvordan man kunne komme til at arbejde med musik, og i 1976 startede jeg på Musikinstituttet på Aarhus Universitet. Efter to år der savnede jeg den håndværksmæssige del for meget og startede på AM på konservatoriet i 1978. Der var et fantastisk liv på de årgange, hvor vi bl.a. havde den legendariske Holger Laumann som lærer, og stort set hele det musikalske miljø i Aarhus var samlet omkring AM-uddannelse dengang. Her blev grunden lagt til, at jeg efterfølgende søgte ud for at arbejde som musiklærer. Jeg underviste i saxofon på bl.a. Aarhus og Th. Langs Seminarium og som ITP lærer på Aar-

*Lars-Ole Vestergaard
bagerst tv. Prinsens Liv-
regiments Musikkorps 1969*

Der var et fantastisk liv på de årgange, hvor vi bl.a. havde den legendariske Holger Laumann som lærer, og stort set hele det musikalske miljø i Aarhus var samlet omkring AM-uddannelsen dengang.

Der er ingen tvivl om, at samarbejdet er blevet intensiveret på mange måder. I musikskolen er vi løbende blevet opmærksomme på, at de elever, vi har, ikke udgør et repræsentativt udpluk af vores samfund. Det er primært børn af forældre, der vil noget med musikken, og som har en kulturel forståelse og et økonomisk overskud.

hus Universitet. Samtidig startede jeg som musikskolelærer på Aarhus Folkemusikskole, og derfra tog det form, så jeg i dag sidder som musikskoleleder på 33. år.

Har der altid været et samarbejde mellem folkeskolen og musikskolen?

Det har altid været sådan, at vi rent praktisk har været afhængig af skolerne, da det meste af musikskolens undervisning foregik i deres lokaler. Da jeg arbejdede i Hadsten og Ringkøbing, havde musikskolen faktisk slet ikke sine egne lokaler. Det var dog ofte sådan, at det var opdelt, så vi lånte lokaler efter skoletid. Der var enkelte samarbejdstiltag i form af skolekor og samspil, men min oplevelse var ofte, at det var musikskolen, der kom på besøg på skolerne; så det var to parallelle verdener. Det, der foregik i musikskoletimerne, blandede skolen sig ikke i. Til gengæld var der en del lærere med dobbeltbeskæftigelse, der både underviste i folkeskolen og i musikskolen.

Hvis du ser tilbage på den udvikling, der har været fra midten af 1980'erne og op til i dag, hvordan har samarbejdet så ændret sig?

Der er ingen tvivl om, at samarbejdet er blevet intensiveret på mange måder. I musikskolen er vi løbende blevet opmærksomme på, at de elever, vi har, ikke udgør et repræsentativt udpluk af vores samfund. Det er primært børn af forældre, der vil noget med musikken, og som har en kulturel forståelse og

et økonomisk overskud. Den erkendelse har betydet, at vi arbejder med at nå flere med musikskolernes tilbud, hvilket er i tråd med et politisk ønske om at udbrede kulturen til flere mennesker, og det kræver noget af samarbejdet med folkeskolen.

Herudover oplever vi, at kombinationen mellem højtuddannede specialister, som musikskolelærere ofte er, og folkeskolelærere med en bred faglighed er rigtig god. Lærerne kan befrugte hinandens faglighed og udvikle sig ved at lære af hinanden. De beriger hinanden.

World Music Center

Indtil folkeskolereformen i 2014 har samarbejdet mellem musikskole og folkeskole været valgfrit; men i den reform blev det pålagt, at der skal samarbejdes. Har det haft en betydning for jer?

Det har nok mest haft en mental betydning. I Aarhus Kommune har jeg ikke oplevet, at der er et fastsat krav, hvor de vil se og måle på resultaterne af samarbejdet. Det, man i stedet har haft fokus på, er, at det skal gøres lettere at samarbejde. Der har været meget ansvar overladt til de enkelte folkeskoler og til os som musikskole, hvilket kan være lidt af en post, når der er 49 folkeskoler i kommunen. Der er et stort græsrodsarbejde i at dyrke samarbejdsrelationerne op med folkeskoler, der ofte er pressede på ledelse og selvforståelse i særdeleshed efter folkeskolereformen. Det har ikke været en dans på roser, også fordi der ikke er fulgt ekstra økonomi med til de nye krav. Derfor har der også hele tiden været

en forhandling i forhold til, hvor meget den enkelte skole kunne betale, sammenholdt med hvad vi kunne afsætte til lærerlønninger. Hvis der skulle have været en politisk tyngde i det her, burde der have fulgt ressourcer med.

For vores eget vedkommende var vi meget tidlig i gang med at initiere samarbejde, og det skyldes blandt andet kommunens store fokus på inklusion, medborgerskab og etnicitet.

De udfordringer knyttet hertil havde Lancelot D'Souza, vores tidligere souschef, som selv var tilflytter til Danmark, et stort blik for, og han arbejdede hårdt for at skabe arenaer, hvor etniske musikere fik mulighed for at optræde. Sådan skabte vi World Music Center, der nu har haft 20-års jubilæum. Her rejser musikskolelærere med forskellig musikalsk baggrund rundt på folkeskoler i Aarhus Kommune, hvor de arbejder med 4.- og 5.-klasser. Det munder ud i en optræden i Musikhuset. Det fungerer som en reklame for musikskolen samtidig med, at vi formidler musik til en bred gruppe af børn.

Katrinebjergskolen

I har forskellige projekter i samarbejde med folkeskoler – kan du fortælle lidt om de enkelte projekter?

På Katrinebjergskolen i Aarhus Nord har vi et samarbejde, som blev initieret af et skolebestyrelsesmedlem, der selv var tidligere elev hos os. Han havde et stort ønske om mere musik på skolen, og i stedet for blot at bede ledelsen om flere musiktimer kon-

taktede han musikskolen direkte for at høre, hvilke muligheder der var. I samspil med en meget visionær skoleleder blev der etableret et samarbejde, hvor vi har kunnet prøve flere forskellige modeller af. Vi begyndte med at overtage den instrumentale undervisning på 4. klassetrin, hvor to lærere fra musikskolen tog ud og prøvede kræfter med den opgave. Vi hentede inspiration fra udlandet, fordi det er et nyere koncept på dansk jord, at musikskolen på den måde indtager undervisningen i folkeskolen. Vi hentede blandt andet viden hos Dorothy Conaghan, en meget berømt irsk musikpædagog, der arbejder med et begreb, hun kalder "Suzuki in the classroom," som indbefatter materialevalg, rammesætning, rollefordeling osv. Hun gav os både mod og redskaber til, at vi turde kaste os ud i et helt nyt projekt. Nu står vi her, cirka 9 år senere, med et fuldstændig etableret samarbejde, hvor alle elever fra 4. klasse og op til udskoling har lært at spille violin og fløjte. Vi har lignende projekter på andre skoler i Aarhus, f.eks. på Samsøgades Skole, hvor det er trækbasun og klarinet, der undervises i, og på Aaby Skole, hvor det er trompet og saxofon.

Hvad får børnene ud af dette samarbejde?

Vi kan se forskellige effekter. Først og fremmest har alle børn, der har været gennem vores hænder, fået et forhold til et instrument, og i resten af deres liv vil de vide, hvordan det føles at have en tværføjte liggende på læben eller en violin under hagen. Det er ikke kun et spørgsmål om at lære at spille trom-

🎻 I samspil med en meget visionær skoleleder blev der etableret et samarbejde, hvor vi har kunnet prøve flere forskellige modeller af. Vi begyndte med at overtage den instrumentale undervisning på 4. klassetrin, hvor to lærere fra musikskolen tog ud og prøvede kræfter med den opgave.

Jeg tror på, at man kan bruge musik til at give mennesker selvværd og selvbevidsthed.

På den måde lærer eleverne noget om at spille på trommesæt, og det har faktisk også vist sig at have en positiv afsmittning på sprog- og matematikundskaber, fordi musiklæreren var dygtig til at inddrage brøkgregning og rim og remser.

bone, for børnene synger og klapper og leger med musikken. De bliver bekendt med, hvad det vil sige at arbejde instrumentalt med musik. Dernæst har vi også nogle børn, som bliver introduceret til musik og derfor får lyst til at blive ved med at spille et instrument. Når eleverne starter med at lære at spille i efteråret, kan vi se, at mange af dem får deres eget instrument i julegave, så det påvirker børnenes lyst til at gå ombord i musikken. Vi er ved at udvide projektet med et skoleorkester, hvor de elever, som har lyst, kan dyrke musikken endnu mere og på et lidt højere niveau. I bedste fald kunne det være i samarbejde med skolens egne lærere. Min egen mission er, at der i skolens fællesrum skal stå en alt-, tenor-, og barytonsaxofon, så eleverne kan udnytte deres kendskab til instrumenterne.

En anden sideeffekt er den inspiration, som det kan give lærerne på skolen. På Samsøgades Skole har vi haft en musiklærer, der gerne selv ville deltage i undervisningen. Til vores evalueringsmøde fortalte hun, hvordan det havde givet hende en stor opkvalificering af sit arbejde, fordi hun havde fået så mange nye ideer til, hvordan hun selv kunne tilrettelægge sin undervisning.

Når musikskolen alene står for undervisningen på skolerne, er der en risiko for, at skolen generelt fraskriver sig ansvaret for musikken på de berørte årgange. Med afsæt i vores erfaring vil vi derfor inddrage musiklærere endnu mere fremadrettet, fordi det tætte samarbejde opstår, når mennesker mødes og er i rummet samtidig.

Percussion and Drums United

I har mange forskellige projekter – kan du fortælle om nogle af jeres samarbejder med folkeskoler i Aarhus?

Musikskolen arbejder med rigtig mange forskellige projekter. Vi har for et par år siden igangsat et projekt, der hedder Percussion and Drums United på henholdsvis Søndervangskolen, Vorrevangskolen og Aaby Skole. Vi har ved hjælp af nogle fondsmidler købt udstyr til at lave lokaler med seks eltrommesæt, hvor eleverne kan komme ind i små grupper og spille trommer sammen. På den måde lærer eleverne noget om at spille på trommesæt, og det har faktisk også vist sig at have en positiv afsmittning på sprog- og matematikundskaber, fordi musiklæreren var dygtig til at inddrage brøkgregning og rim og remser. Noget af det gode ved dette projekt er, at det foregår i total stilhed, fordi lærer og elever har hovedtelefoner på, så det ikke forstyrrer den omkringliggende verden. Skolerne har taget rigtig godt imod det projekt, og derfor kører vi det nu både på mellemtrin og i indskoling.

Vorrevangskolen

På Vorrevangskolen har vi desuden et samarbejde omkring skolens bigband bestående af klarinetter, saxofoner, tromboner og trompeter. Her sender vi to musikskolelærere ud, som samarbejder med musiklæreren på skolen. Eleverne deles op i mindre grupper, hvor de spiller sammen, hvorefter de mødes i bigbandet. Der er 25-30 elever, som spil-

ler fast i det orkester. Det interessante ved netop det samarbejde er, at det foregår i et område, hvor musikskolen ellers ikke tidligere har stået så stærkt. Tidligere har der været en tendens til, at de elever, vi har haft, primært er kommet fra skoler med ressourcestærke forældre; men nu breder det sig mere ud. Min fornemmelse er, at der lige nu er en bevægelse, hvor den gode historie fortælles videre, når skolelederne mødes, og det skaber selvsagt en øget interesse. Det er dog klart, at den enkelte musikkæters eller skoleleders engagement også har en betydning. Vi har 45 skoler at samarbejde med, og vi begynder naturligvis ikke med at sparke den dør ind, som er hårdtest låst. Det er nemmere at gå ind ad en åben dør, hvilket kan komme til udtryk, når en musikkærer ringer til mig og beder om et samarbejde.

Tovshøjskolen

På Tovshøjskolen har vi et ældre projekt, som blev etableret for omkring 10 år siden. Dengang begyndte jeg at få øjnene op for El Sistema i Venezuela, som er en tilgang, hvor man med offentlige midler og frivillig indsats bruger musik som social løftestang til mennesker, der har svært ved at finde fodfæste i livet. Jeg tror på, at man kan bruge musik til at give mennesker selvværd og selvbevidsthed. Vi fik en ret stor bevilling til et treårs projekt, der specifikt var rettet mod Tovshøjskolen. Den skole blev valgt, fordi der var konkrete udfordringer med børn, som havde det svært, og det er desuden en skole med næsten udelukkende tosprogede elever.

Der var mange gode grunde til at gå i gang derude, og med nogle utroligt entusiastiske lærere lykkedes det faktisk at få søsat projektet. Først forsøgte vi os med blæseinstrumenter i indskoling; men efter nogle år måtte vi erkende, at det var en stor udfordring, fordi blæseinstrumenter rent fysisk er en større udfordring end strygeinstrumenter og vi valgte derfor at sadle om til et rent strygerprojekt, som stadig består i dag. Vi har violin- og celloklasser, som er obligatoriske på skolen og kører fra 0. til og med 3. klasse, hvorefter det bliver frivilligt at deltage. I tillæg til den obligatoriske undervisning har vi et orkester, en øveklub og det, vi kalder Muziba, som er et sammenspilshold, der tager afsæt i mellemstlig musik.

Hasle Skole

Udover de projekter jeg har fortalt om, har vi også et samarbejde med Hasle Skole (læs mere om Hasle Skole i artiklen med Ole Skov på side 42 i dette nummer af Dansk Sang), som jeg har lyst til at fremhæve som lidt af en solstrålehistorie. Hasle Skole har en stærk tradition omkring korsang. Vi har derfor haft et rigtig godt samarbejde med masser af musik til følge. Da jeg på et tidspunkt mødtes med to tidligere elever fra musikskolen, som skulle skrive bachelorprojekt på konservatoriet, henviste jeg dem til Hasle Skole. Det mandede ud i et forløb, hvor de studerende lavede et El Sistema-inspireret strygerprojekt, som tilbød elever fra 2.-4. klasse at komme gratis til strygernesamspil to gange ugentligt i et halvt år. Hele

🎵 Tidligere har der været en tendens til, at de elever, vi har haft, primært er kommet fra skoler med ressourcestærke forældre; men nu breder det sig mere ud. Min fornemmelse er, at der lige nu er en bevægelse, hvor den gode historie fortælles videre, når skolelederne mødes, og det skaber selvsagt en øget interesse.

🎵 ... og det forlyder, at der nu er ved at være børn på Hasle Skole, som har et højt nok niveau til at søge ind på Musikalsk Grundkursus til næste år, og det er i sig selv jo fantastisk.

Links

aarhusmusikskole.dk
flaskeposttilfremtiden.dk

forløbet blev afsluttet med en koncert, hvor børnene blæste publikum bagover med deres firestemmige spil. Censorerne stod nærmest op og jublede, da koncerten var ovre, fordi få mennesker troede på, at det kunne lade sig gøre at dygtiggøre elever med så kort et undervisningsforløb. De studerende havde et enormt engagement, og der kom heldigvis hurtigt noget økonomi i det, som kunne hjælpe med at bære projektet videre, så det kunne vokse. Samtidig tog skolebestyrelsen ejerskab og så det som en branding af Hasle Skole, som pludselig havde et skoleorkester på et højt niveau, som rejste rundt i andre lande og optrådte med deres musik. Derfor fandt skolebestyrelsen også nogle midler, hvilket har betydet, at projektet nu er en afdeling i sig selv, hvor der er tre orkestre, et begynder, et mellemstadiet og et viderekomende. Det har vist sig at have et stort udbytte, både for de elever som kun spil-

ler gennem kortere tid, fordi det at kunne spille et instrument er læring for livet, som i sig selv har en stor værdi, og også for de elever, som ender med at forfølge musikken, og det forlyder, at der nu er ved at være børn på Hasle Skole, som har et højt nok niveau til at søge ind på Musikalsk Grundkursus til næste år, og det er i sig selv jo fantastisk.

Du siger, at jeres projekter både er finansieret fra kommunal side og med fondsmidler. Hvordan navigerer I i det felt?

De fondsfinansierede projekter vil typisk være udviklingsorienterede og derfor primært være betalt i begyndelsen af samarbejdet. Vi skal altid have en plan B parat, fordi vi ved, at plan A ikke holder for evigt, og derfor skal vi have overvejelser om, hvordan vi fortsat kan finansiere et projekt, når det går fra udvikling til drift. Det er ofte et spørgsmål om at have talt med skolernes ledelse i god tid, så de har et overblik over, hvad det kommer til at koste dem, så de kan få det lagt ind i deres budgetter. Som supplement kan vi også gå til kommunen og hente nogle midler, hvis projektet retter sig mod udsatte børn og unge, særlige byområder eller lignende. Sommetider får vi også bevillinger fra private fonde - vi har lige modtaget 1 million kroner fra Salling Fondene med henblik på at indkøbe instrumenter rettet mod skoleprojekter i Aarhus Kommune. Det beløb svarer til 500 violiner, og det åbner op for muligheden for at sætte endnu flere projekter i gang.

Hvordan er musikskolelærernes oplevelse af alle jeres projekter - ønsker de at deltage, eller ønsker de i højere grad at udføre traditionel eneundervisning?

Der findes mange typer af lærere. Vi har nogle, som primært underviser her hos os, hvor de enten har soloelever eller mindre grupper. Samtidig har vi dog også lærere, som efter at have prøvet kræfter med nogle projekter, pludselig synes, det er kedeligt at undervise i den mere traditionelle musikskoleundervisning. De vil hellere arbejde med projekter, fordi de oplever en større mening med det arbejde, de udfører. Når vi arbejder direkte med vores projekter ude på skolerne, kan man virkelig mærke, hvordan ens effekt på omgivelserne er, og at vi rent faktisk er med til at forandre verden. I den forbindelse er vi med i diverse internationale samarbejder både i Norden og i EU, hvor vi sammen lærer af hinanden i forhold til, hvordan musikken kan ændre samfundet. Når vi arbejder på det niveau, giver det hele virkelig mening, fordi vi så er med til at sætte en helt ny retning for, hvad musikskolerne skal i fremtiden. 🌈